

NIEUWSTADT

VAN STAD TOT DORP

NIEUWSTADT

VAN STAD TOT DORP

Zoals bekend worden de Nieuwstadters "foetelaers" genoemd.
In de Maasgouw van 1879 stond onderstaand vers.

*De Futel*¹

(In het Sittardsch taaleigen)

De Nüschtad ² , èns en plaatsch mit wäl En mit e schterk kasteel, Al is ze nu e simpel dörp, Vereerde zeer fideel Es pátrones sinte-Birgit, En koumaad ³ op te welt; Mä hieueur waor bie boerelü Hör feest ^t nog al geteld. Van alle kanjtje ⁿ koume ⁿ zie Där här ⁴ in höer oktaaf En reipe ⁿ veur hün kui en ös Birgitte's zänghe ⁿ aaf. Zie koume ⁿ mit heel vöel vertroe'n En gein läeg henj daobie; Waat waor in 't veurdeil van de kirk En van de börgerie. Nu woord ^t waal èns al dat profiet Totaal veur hün mankeirt Door 't wäer, dat nu ouch nog zo dèks De lü hün hoap rüineirt. Want eine nate weinjter noum De Nüschtädter graof mit ⁵ ; Gein angher lü bezuikde ⁿ dan D'octaaf va ⁿ sint-Birgit. Dit överkoúm hün ménnig jaor En maakde hün bedrökt; Het feest ^t vervéil, nu het zo dèks Door 't wäer al waor mislökt. De Wiesheid van de schtaf begreep Dat dit neit zó koos gaon,	En brouk zich lang de kop dörmit Waat hie mous zeen gedaon. Het feest ^t verzètten ⁿ koos ze neit, Mä, es het muig'lik waor, Zou het toesche ⁿ ⁶ mit en angher plaatsch Hoër helpe ⁿ ut 't gevoar. Ze zuikde nu ene patroon Dä in de zomer koum, Wotäenghe 't dörrep, dat höem haauw, Hoër patrones dan noum. Nü koos me zeen wie sint-Birgit Door anghere woord ^t begeert; Broukzittert bouw ⁷ veur höer sint-Jan Dä 't vruiger haauw vereerd. De Nüschtad noum höm daadlik aan; Zie ⁿ feest ^t veil in den tied Wo ze va ⁿ groote natigheid Haopde te zeen bevried. Mä wenig wun ze bie den toesch, Al haauw ze vöel verwach ^t ; Waar 't wäer ouch dreug wie zaod, sint-Jan Woord ^t toch neit erg bedach ^t . Mär sint-Birgit in ⁿ Broukzittert Bezuikde ⁿ junk en aauwt; De groote luip nao höer oktaaf Is nu nog neit verflaauwt. Doa 't doen van eine ⁿ schlechten toesch Verfutlen heisch ^t in 't plat, Is futel al sär langen tied De bienaar van Nüschtad.
---	--

M.

1. **Futel** van futelen = verkwanselen, voor een appel en een ei verkoopen.
In het Sittardsch dialekt wordt de **u** als Duitse **u** (oe) uitgesproken.

2. Nieuwstadt, eene gewezen Geldersche vesting, is gelegen aan den voet der heuvelen, waarop de kerspels Millen en Havert van het voormalig ambt Millen, thans kreits Heinsberg, zijn gebouwd, in eene vlakte die het water ontvangt, dat van de hoogten nabij Sittard en de aangrenzende dorpen zich langs Susteren een weg baant naar de Maas. Deze plaats was vroeger bij ongunstig weer niet genaakbaar, daar de toegangswegen naar de stad, door het vocht doorweekt, vooral des winters onbegaanbaar waren. Vóór eeuwen — dus verhaalt ons de sage — werd te Nieuwstadt de H. Brigida vereerd; haar feest viel echter in een slecht seizoen (1 Februari), wanneer de geloovigen niet dan moeielijk in de stad konden komen. Men verruilde daarom, niet zonder groot nadeel voor den offer der kerk, de H. Brigida met den H. Johannes van Broeksittard, die op 24 Juni wordt gevierd. Sedert dien tijd heeft Nieuwstadt den naam van **futel** (foetel).

3. **Koumaad** = koemeid.

4. **Där här** = daarheen.

5. **Graof mit nümme** of **mit laote** = beet nemen. Hier dus met andere woorden: de Nieuwstadters hadden van een natten winter veel te lijden.

6. **Toeschen** = ruilen; **toesch** = ruil. —
Te Sittard, even als in de meeste plaatsen van Limburg, wordt de **sch** als Duitse **sch** (gelijk in **schreiben**) uitgesproken.

7. **Bouw**, onv. verl. tijd van **beijen** = bieden; **bouw** = bood.